

Lumír Macholán: Entomologická etymologie – Stručný výklad motýlích jmen antického původu

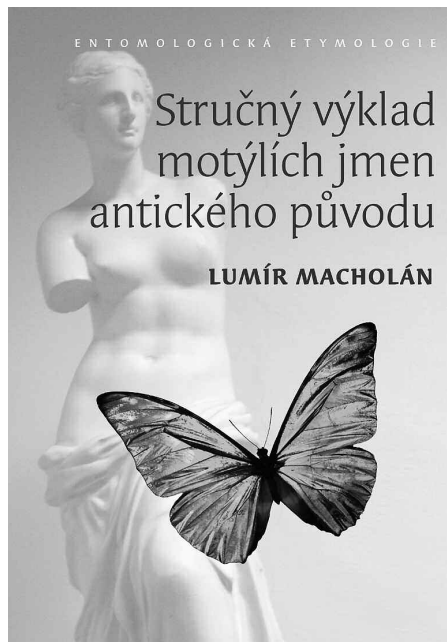
Lumír Macholán, biochemik a dlouholetý pedagog na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně, je známý především svými pracemi z oblasti metabolismu aminokyselin, enzymologie a biosenzorů. Jako zkušený entomolog publikoval články (také v Živě v letech 1973, 1986, 1989, 1991) o chovu motýlů a studoval vznik jejich variet vlivem chemických látek. Vedle této celoživotní záliby se věnoval studiu antické mytologie. V obou případech uplatňuje své estetické citění i důslednou metodiku vědeckého přístupu.

Rozsáhlé zahraniční kontakty mu umožnily vybudovat reprezentativní sbírku, která se stala základem pro jeho bádání o biologii, rozšíření a v neposlední řadě o původu jmen studovaných druhů. Je zajímavé, že právě u nápadných motýlů pestrých barev, často i duhových odstínů a lesků využili autoři při jejich popisu jména odvozená z antické mytologie. Nejnápadnější druhy byly sice známy již několik staletí, ale teprve po definování zásad vědecké nomenklatury se jejich jména stabilizovala do binární podoby. Entomologové 18. a 19. stol. byli většinou obeznámeni s klasickou řeckou a římskou literaturou a historií, a tak využili pro stovky druhů jména odvozená od mytologických postav.

Autor se zaměřil především na tzv. denní motýly, kde je nesporně nejvíce jmen

mytologického původu. Podobně se však vyskytují i mnoha čeledí nočních motýlů i v jiných řádech hmyzu (např. u brouků, dvoukřídlých a vážek), kde vysvětlení teprve čeká na kvalifikovaný výklad.

L. Macholán uvádí svůj spis výkladem podstaty vědeckého názvosloví, hlavní

náplní je však uvedení původu a významu více než 1 000 jmen motýlů. Komentář je rozdělen do dvou částí, v první se probírají druhy evropské a ve druhé z ostatního světa. U exotických druhů je výklad o to zajímavější, že česká jména až na výjimky nemají. Podobné pokusy jsou zatím i v zahraniční literatuře poměrně vzácné. Tak např. H. A. Hürter (Die wissenschaftlichen Schmetterlingsnamen – Herleitung und Deutung, Essen 1998) se zabýval vysvětlením původu motýlích jmen na téměř 500 stranách podrobného textu. Podobně se tomuto tématu věnuje systematicky F. Rubio v sérii publikací zveřejněných po r. 2000. Na základě rozboru 450 rodových jmen dospěl k názoru, že u více než 20 % denních motýlů z celého světa navazuje jejich jméno na antickou mytologii. Ještě více je jich obsaženo v názvech druhových.

Úsilí věnované hledání původu zajímavých jmen přivedlo L. Macholána nakonec k mnohaletému studiu antických pramenů, takže nabyt v tomto výkladu pozoruhodného mistrovství a přiřadil se k nemnoha specialistům v tomto oboru. Výklad motýlích jmen antického původu doplňuje přehled hierarchie antických božstev a genealogie několika královských rodů (Tantalův rod, thébský královský rod a trojská královská dynastie), jakož i mapa antického Řecka. Orientaci v knížce umožňuje podrobný rejstřík vědeckých jmen a zájemcům o další informace jistě poslouží stručný přehled dalších pramenů z oblasti lepidopterologie i antické mytologie. Jeho knížka jistě přinese radost entomologům, klasickým filologům a všem zájemcům o přírodu a zároveň i antiku.

**Nakladatelství Masarykovy univerzity,
Brno 2010, 134 str. Cena 150 Kč**